

Janusz Gręźlikowski

"Oddanie i wytrwałość. Recepcja II
Polskiego Synodu Plenarnego", red.
Wojciech Góralski, Henryk
Seweryniak, Warszawa 2004 :
[recenzja]

Prawo Kanoniczne : kwartalnik prawnohistoryczny 47/3-4, 289-293

2004

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

bowiem do przybliżenia i pogłębienia zagadnień niezwykle ważnych, ukazujących w sposób bardzo szczegółowy i nowatorski instytucję *litispendingi*. Stąd książka może się stać ciekawym przedmiotem lektury dla teoretyków i praktyków kanonicznego prawa procesowego, jak i dla studentów prawa i prawa kanonicznego.

ks. Janusz Gręźlikowski

Oddanie i wytrwałość. Recepcja II Polskiego Synodu Plenarnego. Redakcja ks. Wojciech Góralski, ks. Henryk Seweryniak, Wydawnictwo Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Warszawa 2004, ss. 359.

Prezentowana publikacja powstała z inicjatywy dwóch profesorów Uniwersytetu Stefana Kardynała Wyszyńskiego w Warszawie – ks. prof. Wojciecha Góralskiego i ks. prof. Henryka Seweryniaka i stanowi kontynuację ważnej i potrzebnej refleksji nad uchwałami II Polskiego Synodu Plenarnego jaka została podjęta 24 października 2001 r. na sesji naukowej zorganizowanej przez Katedrę Historii Źródeł Kościelnego Prawa Polskiego na Wydziale Prawa, Prawa Kanonicznego i Administracji Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, a zatytułowanej *Dzieło II Synodu Plenarnego w Polsce* oraz na sympozjum zorganizowanym 27 lutego 2002 r. na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego pt. *Recepcja II Polskiego Synodu Plenarnego, czego efektem były publikacje książkowe pod takim samym tytułem*. Ma ona na celu ukazanie stanu wdrażania uchwał Synodu Plenarnego w życie Kościoła w Polsce, naświetla metody stosowane w praktyce instytucji kościelnych zmierzających do recepcji tych uchwał, jest zwróceniem uwagi przez ludzi nauki, biskupów i duszpasterzy na duchowy, duszpasterski i prawny dorobek Kościoła, jakim są uchwały synodalne, które należy przybliżyć praktyce, jak też pragnie włączyć się i zachęcić do aplikacji wskazań i wytycznych synodalnych w życie Kościoła.

Całość publikacji, której redaktorami są wspomniani księża profesorowie – W. Góralski i H. Seweryniak, została poprzedzona *słowem wstępnym Prymasa Polski* zatytułowanym *Uczmy się korzystać z Synodu Plenarnego* (s. 13-14) oraz wstępnym rozdziałem autorstwa redaktorów publikacji pt. *Historia i recepcja. Wprowadzenie* (s. 17-38), który ukazuje przebieg prac synodalnych, przyjęcie, *recognitio* i promulgację oraz sprawę recepcji. Dalsza treść opracowania została podzielona na cztery zatytułowane w języku łacińskim części, zawierające po kilka samodzielnych artykułów (s. 41-359).

Część pierwszą książki, zatytułowaną *Ecclesia in Polonia, quid dicis de teipsa hodie?* (s. 41-186) otwiera opracowanie ks. W. Góralskiego pt. *Ecclesia semper re-*

formanda. W nurcie synodów polskich – wczoraj i dziś (s. 41-70) dające syntetyczny szkic polskiego życia synodalnego od XI wieku po czasy obecne. Autor dokonał przeglądu polskiego ustawodawstwa synodalnego dzieląc je na cztery okresy: 1) od XIII wieku do Soboru Trydenckiego; 2) od Soboru Trydenckiego do rozbiorów; 3) od roku 1918 do Soboru Watykańskiego II; 4) po Soborze Watykańskim II. Biskup Tadeusz Pieronek, jeden ze współautorów dzieła synodalnego, w swoim tekście // *Polski Synod Plenarny. Synod duszpasterskiej wyobraźni i nadziei* (s. 71-92) ukazał genezę, tematykę i organizację II Synodu Plenarnego. Ks. Marek Skierkowski w artykule zatytułowanym *Kościół w mocy Ducha Świętego* (s. 93-106) podjął kwestię, jaką teologiczno fundamentalną i teologiczno dogmatyczną eklezjologię zakłada synodalne rozumienie Kościoła jako miejsca i narzędzia nowej ewangelizacji. Ks. prof. J. Mariański w obszernym referacie pt. *Uwarunkowania nowej ewangelizacji w demokratycznej Polsce* (s. 107-166) przedstawił uwarunkowania nowej ewangelizacji w warunkach polskich, ze szczególny uwzględnieniem części socjologiczno-pastoralnej dokumentów synodalnych. Odpowiedź na pytanie *Do czego Synod obliguje Kościół w Polsce. Aspekt prawny* (s. 167-186) daje ks. prof. W. Góralski w analogicznie zatytułowanym tekście zawierającym m.in. szczegółowy wykaz postanowień, przepisów, wskazań, zaleceń, zadań i postulatów II Synodu Plenarnego.

Część druga *Munus sacerdotale* (s. 187-246) została poświęcona recepcji synodalnej nauki o rodzinie, wychowaniu, społeczeństwie, gospodarce i kulturze. Ewa Kuźniewska i ks. prof. Henryk Seweryniak w przedłożeniu zatytułowanym *Geneza i zasadnicze treści synodalnego dokumentu o rodzinie* (s. 189-214) przedstawiają na przykładzie dokumentu synodalnego *Powołanie do życia w małżeństwie i rodzinie* złożoność procesu synodalnego, jego etapy i bogactwo pastoralne. Zauważają, że z dokumentu synodalnego widać, jak wielką wagę Kościół przywiązuje do instytucji małżeństwa i rodziny. Ich zdaniem *dla Synodu kluczowym problemem było ukazanie problemów, z jakimi boryka się polska rodzina oraz szukanie „klucza”, jak te problemy – przy współpracy z władzami państwowymi i samorządowymi – rozwiązać*. Stwierdzają, że w tym sensie dokument synodalny poświęcony małżeństwu i rodzinie *jawi się jako „magna charta” troski Kościoła o polską rodzinę* (s. 214). Ojciec Jacek Salij OP wydobywa z dokumentu synodalnego poświęconego szkołom i uniwersytetom (*Szkola i uniwersytet w życiu Kościoła i narodu*) wymiar aprobaty dla wychowania personalistycznego (s. 215-224). Podkreśla za Synodem, iż *nauczyciel nie jest tylko specjalistą ograniczającym się do przekazywania w sposób usystematyzowany zespołu wiadomości, lecz przede wszystkim wychowawcą i mistrzem wspierającym powołanie uczniów do życia w prawdzie i miłości* (s. 224). *Czego uczyć się z Synodu w zakresie polityki i gospodarowania*, wskazuje w swoim tekście arcybiskup Tadeusz Gocłowski (s. 225-236). W sposób ubogacający ukazuje synodalna wizję

polskich problemów politycznych oraz wizję rozwiązywania problemów gospodarczych. Ksiądz arcybiskup zauważa, że Synod jest dobrym oglądem aktualnych problemów duszpasterskich w Polsce, *ale jest on tylko punktem wyjściowym, czymś w rodzaju diagnozy. Terapię trzeba rozpocząć*, co nie znaczy, że wszystko jest chore. Należy to rozumieć w duchu łacińskiego stwierdzenia: *qui sanctus, sanctificetur adhuc* (s. 236). Ostatnie artykuł tej części opracowania nosi tytuł *II Synod Plenarny w obliczu kulturowych wyzwań współczesności* (s. 237-246) i jest autorstwa ks. prof. Henryka Seweryniaka. Autor wskazuje, że dokument synodalny pt. *Ewangelizacja kultury i środków społecznego przekazu* jest jednym z najbardziej twórczych dokumentów II Synodu Plenarnego wartym pełnej i szybkiej recepcji.

W części trzeciej *Munus sacerdotale* (s. 247-287) wskazano możliwości recepcji synodalnych zaleceń i wskazań dotyczących liturgii, a także duchownych i świeckich. W rozległej perspektywie paschalnej zagadnienia liturgii w tekście zatytułowanym *Na co zwrócić uwagę w recepcji synodalnych wskazań i decyzji w odniesieniu do liturgii* (s. 249-264) ukazuje ks. prof. Bogusław Nadolski. Podaje wiele ciekawych spostrzeżeń odnoszących się do recepcji uchwał synodalnych i zwraca uwagę na drogi ich realizacji. Ks. biskup Andrzej Suski – przewodniczący Komisji Episkopatu Polski do spraw Duchowieństwa w przedłożeniu *Jak w świetle wskazań synodalnych rozpałać charyzmat kapłaństwa diecezjalnego* (s. 265-276) podejmuje bardzo ważną kwestię rozpalania, kształtowanie i pielęgnowania charyzmatu kapłana diecezjalnego. Wskazuje na trudności w prowadzeniu i rozwijaniu tej formacji. Jednocześnie ksiądz biskup, przywołując adhortację Jana Pawła II *Pastores dabo vobis* i *Dyrektorium o posłudze i życiu kapłanów* podaje wiele różnych sposobów recepcji wskazań synodalnych w tym zakresie. W ostatnim przedłożeniu tej części Marcin Przeciszewski, redaktor naczelny Katolickiej Agencji Informacyjnej, odpowiada na pytanie: *Co świecki może i powinien wynieść z Synodu?* (s. 277-287). Zauważa, że *najważniejszym osiągnięciem Synodu Plenarnego w tym zakresie jest adaptacja dzieła Soboru Watykańskiego II do polskich realiów*. Obawia się jednak, że środki proponowane przez Synod okażą się niewystarczające, o ile tej kwestii nie uzna się za priorytetowe zadanie duszpasterskie. W związku z tym proponuje w swoim tekście, aby w ramach ogólnego programu duszpasterskiego, kolejny rok uczynić Rokiem Laikatu.

Czwarta część publikacji zatytułowana *Munus regale* (s. 289-359) została poświęcona świadectwu i praktycznej recepcji uchwał synodalnych. Najpierw ks. prof. Henryk Seweryniak i Teresa Tatuch w tekście *Trwać z Maryją. Dokument Maryjny II Synodu Plenarnego* (s. 291-310) ukazują kształtowanie się dokumentu maryjnego oraz podejmują zagadnienia recepcji synodalnej nauki maryjnej od strony doktrynalnej i wskazań pastoralnych. Biskup Wiktor Skworc jest autorem przedłożenia *Jak uczestniczyć w dziele misyjnym Kościoła? Kościół lokalny a misje*

w świetle II Synodu Plenarnego (s. 311-326). Autor najpierw przedstawił nauczanie Kościoła na temat misji oraz wskazania dotyczące misyjnej współpracy Kościoła w Polsce z Kościołem powszechnym, a następnie praktyczną recepcję uczestnictwa w dziele misyjnym Kościoła i zadania misyjne Kościoła w Polsce. Ksiądz biskup na koniec swego tekstu zauważa, że *odpowiedź na pytanie jak współdziałać w dziele misyjnym Kościoła okazuje się wielopłaszczyznowa. Rodzi się ona we właściwej perspektywie eklezjologicznej, w której Kościół lokalny buduje powszechność całego Kościoła, także przez troskę o jego misyjność* (s. 326). Ten sam autor – ks. biskup Skworec – podzielił się z czytelnikami spostrzeżeniami na temat: *Co chciałbym uczynić z dziełem synodalnym w diecezji powierzonej mojej pasterskiej trosce?* (s. 341-346). Ksiądz biskup porusza w swoim tekście wiele interesujących uwag i spostrzeżeń odnoszących się do recepcji uchwał synodalnych w stosunku do nowej ewangelizacji, samej recepcji w diecezji i w parafiach. *Jak być i stawać się Kościołem miłości i miłosierdzia* (s. 327-340) to tytuł artykułu ks. prof. Henryka Seweryniaka, który porusza bardzo ważną, szczególnie dzisiaj w dobie biedy i bezrobocia, kwestię działalności charytatywnej Kościoła i jego otwarcia na potrzebujących. Zauważa, że Synod Plenarny podjął liczne cenne inicjatywy rozwiązania problemów Kościoła w Polsce na płaszczyźnie jego działalności charytatywnej. Nie mogą one – podkreśla autor – pozostać tylko na papierze. Jeżeli – zdaniem ks. prof. Seweryniaka – w recepcję uchwał synodalnych wpiszemy wyobraźnię i konsekwencję, to zapewne będziemy mieli pewność ich realizacji. Na zakończenie publikacji ks. prof. Seweryniak w tekście zatytułowanym *Hermeneutyka i recepcja: Jak „czytać Synod” i „pracować nad Synodem? Zakończenie* (s. 347-359) stawia uwagi ogólne dotyczące recepcji uchwał synodalnych. Najpierw zarysowuje i omawia uwagi ogólne odnoszące się do recepcji. Pisze, że *na wszystkich etapach refleksji synodalnej należy pamiętać o spajającym dokumenty Synodu Plenarnego obrazie Kościoła Matki* (s. 347-248), a także mieć na uwadze wspólnotowy i pastoralny charakter nauki eklezjalnej Synodu oraz nie deprecjonować dzieła synodalnego. Udana recepcja to również przekazanie wiedzy synodalnej i dokumentów władzom świeckim, a także braciom i siostram z innych Kościołów. Zwraca jednocześnie uwagę na recepcję osobistą, we wspólnotach i ruchach, a także na płaszczyźnie Konferencji Episkopatu, na synodach diecezjalnych i forach parafialnych.

Zaprezentowane opracowanie stanowi przemyślany, merytoryczny i teoretyczno-praktyczny materiał ukazujący z jednej strony bogactwo treściowe uchwał II Polskiego Synodu Plenarnego, a z drugiej strony ukazuje stan wdrażania uchwał synodalnych i ich recepcję na grunt Kościoła w Polsce. Przedstawione artykuły, jakże interesujące i aktualne, obejmujące zagadnienia z historii kościelnego prawa synodalnego, a przede wszystkim tematy dotyczących samych uchwał, ich wymiaru prawnego i pastoralnego dają czytelnikowi okazję do zapoznania się bliżej z tymi

ważnymi dla Kościoła w Polsce treściami. Jednocześnie są próbą wytyczenia i określenia drogi ku ich recepcji i wprowadzaniu w życie oraz zwróceniu uwagi na ich doniosłość dla wszystkich członków Kościoła w Polsce. Lektura publikacji, za którą należy podziękować jej inicjatorom i redaktorom, zmobilizuje zapewne biskupów, kapłanów i wiernych do włączenia się w nurt recepcji uchwał synodalnych, których wartość i znaczenie są niepodważalne dla całokształtu pastoralnej działalności Kościoła u początku nowego tysiąclecia. Mam także nadzieję, że refleksja nad zamieszczonymi w opracowaniu tekstami uświadomi wszystkim ustawodawcom partykularnym Kościoła w Polsce, iż rozwiązania, wskazania i decyzje Synodu Plenarnego należy wprowadzać w życie celem ujednoczenia norm prawnych we wszystkich Kościołach partykularnych. Synod Plenarny powinien zatem stać się stałym odniesieniem synodów diecezjalnych w recepcji eklezjologii, postulatów i postanowień Synodu Plenarnego do duszpasterstwa i prawodawstwa diecezjalnego.

Ks. Janusz Gręźlikowski

Struktury kolegialne w Kościele partykularnym. Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej przez Stowarzyszenie Kanonistów Polskich, Wydział Nauk Prawnych TN KUL i Wyższe Seminarium Duchowne w Tarnowie, Wydawnictwo Diecezji Tarnowskiej BIBLOS, Tarnów 2004, 146 s.

Prezentowana publikacja jest owocem dwudniowego spotkania kanonistów polskich jakie miało miejsce w dniach 17 i 18 września 2002 r. w Wyższym Seminarium Duchownym w Tarnowie. Została dedykowana zmarłemu 17 listopada 2003 r. Ks. prof. dr hab. Janowi Dudziakowi, wybitnemu uczonemu, zasłużonemu pedagogowi i wychowawcy wielu pokoleń kanonistów, a jednocześnie człowiekowi skromnemu, życzliwemu, o wielkim i przyjaznym kapłańskim sercu, który wydatnie przyczynił się do zorganizowania powyższego spotkania kanonistów. Temat ogólnopolskiej konferencji został zatytułowany: *Struktury kolegialne w Kościele partykularnym* i taki też tytuł nosi omawiana pozycja książkowa. Tak jak sama konferencja jest ona refleksją wokół struktury Kościoła partykularnego i podejmuje temat pozycji i zadań organów kolegialnych w Kościele partykularnym, w świetle nauczania II Soboru Watykańskiego i norm Kodeksu Prawa Kanonicznego na temat udziału wiernych – duchownych i świeckich w zarządzaniu Kościołem partykularnym. Omawiana publikacja uświadamia i przypomina, że Kościół jest jednocześnie wspólnotą wiernych i społecznością uporządkowaną hierarchicznie, w której władza należy do biskupów. Ale jednocześnie istnieje współodpowiedzialność